

Aan: het stadsbestuur van de gemeente Den Haag

Den Haag, 16 september 2021

Geacht college van B&W, geachte leden van de Haagse gemeenteraad,

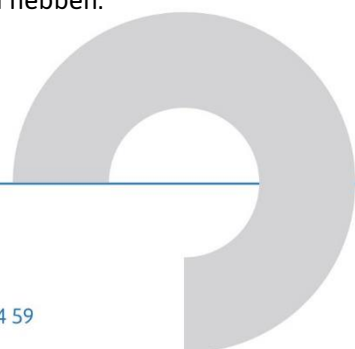
Het is 2 voor 12 voor de Haagse economie. De komende collegeperiode wordt cruciaal. De keuze is: herstel na de coronacrisis en versterken van de brede welvaart of allerlaatste blijven in de lijst van economische ontwikkeling in de verschillende regio's van Nederland. Als er nu niet fundamenteel iets gebeurt om welvaart en welzijn van Hagenaars en Hagenezen te bevorderen, roept Den Haag de problemen van minder bedrijvigheid en toegenomen werkloosheid over zichzelf af. Het is zaak dat er iets gebeurt. U als stadsbestuur staat daarin niet alleen. Een sterkere economie en brede welvaart is iets van en voor de hele stad. En die stad die vormen we allemaal: de gemeente, de ondernemers en haar inwoners. Dit staat los van politieke kleur, van persoonlijkheden of van individuele acties. We voelen met elkaar dat er stappen nodig zijn, maar het echte urgentiebesef ontbreekt nog. Daarin wijzen we niet met vingers of richten we ons op specifieke personen, partijen of organisaties. Er is geen sprake van schuld: de stad is van ons allemaal. We richten ons juist op het collectieve urgentiegevoel. Via deze brief vragen wij u dan ook om, samen met de economic board, een urgentieverklaring af te geven en de Haagse economie de broodnodige impuls te geven. Voor haar ondernemers en inwoners.

Op 28 juli jongstleden schreef het *Financieel Dagblad*ⁱ over de eenzijdigheid van de Haagse economie onder de titel: *Hoe ambtenarenstad Den Haag worstelt met zijn industrie en groei*. In het kort belicht het artikel dat Den Haag al decennia worstelt met een zwakke, eenzijdige economische structuur; dat de gemeente weliswaar werkt aan verbreding van de verdienbasis, maar dat de praktijk weerbarstig is en dat er de komende jaren duizenden woningen bij komen, maar dat het de vraag is of al die nieuwe bewoners wel een baan kunnen vinden. Dit artikel moet iedereen die betrokken is bij het wel en wee van Den Haag op zijn minst aan het denken hebben gezet.

Recent heeft de Haagse Hogeschoolⁱⁱ laten zien dat Den Haag veel slechter presteert dan de andere grote steden. Het bruto binnenlands product (bbp) per inwoner was in 2019 minder dan de helft van dat van Amsterdam en minder dan twee derde van dat in Utrecht. Tussen 2014 en 2019 groeide het bbp per inwoner in de drie andere grote steden tussen de 16 en 24%, maar in Den Haag bleef de groei beperkt tot 8%.

Al eerder schreef het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) in het rapport *De Economie van Den Haag* (2018) dat de Haagse economie niet alleen hapert in vergelijking met steden als Amsterdam en Utrecht, maar ook in vergelijking met die van internationale stedelijke regio's. Wat betreft economische groei behoort de regio Den Haag over de afgelopen 30-40 jaar tot de Europese middenmoot.

Gelukkig ziet het PBL dat Den Haag ook enkele sterke troeven in handen heeft. Het noemt met name de bezoekerseconomie ("enige stad in Nederland direct aan zee, sterke specialisatie in toerisme en congressen, relatief veel culturele en culinaire voorzieningen, nabijheid openbaar groen en parken maakt de stad aantrekkelijk om te wonen en te verblijven") en de innovatieve kenniseconomie, die zich richt op verschillende sterke clusters met een internationaal profiel ("Vrede en Recht, The Hague Security Delta, Finance en Legal, IT/Tech en Energie en kansrijke ontwikkelingen in de verbindingen (crossovers) tussen deze clusters, zoals Smart City en Big Data"). Beide economieën zorgen voor werkgelegenheid (en daarmee brood op de plank) voor Hagenaars en Hagenezen van diverse opleidingsniveaus. 1 op de 10 Hagenaars verdient zijn boterham in de bezoekerseconomie, een sector die goed is voor veel werkgelegenheid voor praktisch geschoolden. Werkgelegenheid van een niveau waar we in Den Haag zonder grootschalige maakindustrie, zeer veel behoefte aan hebben.

Toch kan al het bovenstaande moeilijk als een verrassing komen. In verschillende rapporten wordt keer op keer de vinger op de zere plek gelegd: de eenzijdigheid van de Haagse economie en de noodzaak van verbreding enerzijds en anderzijds het achterblijven van Den Haag in termen van brede welvaart.

Te vaak wordt de economie als iets abstracts gezien. Dat is het niet. Economische ontwikkeling zorgt voor welvaart en welzijn van Hagenaars en Hagenezen. En juist op dat punt van welvaart en welzijn, ofwel brede welvaart, is het de afgelopen jaren alleen maar slechter gegaan in Den Haag. De Universiteit van Utrecht en de Rabobank hebben onderzoek gedaan naar brede welvaartsindicatoren in 40 regio's in Nederland. Het gaat dan om zaken als welzijn, gezondheid, inkomen, baanzekerheid en huisvesting. De Haagse regio staat stijf onderaan.ⁱⁱⁱ

Den Haag is het als 3^e grootste stad van Nederland aan haar stand verplicht om een voorbeeldrol aan te nemen en haar positie te verbeteren. Dit is mogelijk door in te zetten op een verbreding van de economie en dit te ondersteunen met een juiste prioritering van financiële middelen. Als stad moet er een gezamenlijk gevoel van urgentie worden omarmd zodat de weg omhoog worden ingezet. Indien dit niet gebeurt zal de huidige situatie in de stad nog verder verdeeld raken en wegen de troeven niet meer op tegen achtergestelde brede welvaart.

Het rapport van het PBL zorgde voor input voor de *Economische visie Den Haag + 2030; brede economische groei in de stad zonder grenzen* in 2019. Hierin geeft het college van B&W haar visie op de economie van Den Haag in het nieuwe decennium. Deze visie is goed en breed gedragen tot stand gekomen. Voor de uitvoering ervan zijn echter investeringen nodig. Investerings die zorgen voor het uitvoerbaar maken van de actieagenda en daarmee het daadwerkelijk realiseren van de visie. En aan die investeringen, daar ontbreekt het nu nog aan.

De Economic Board The Hague (EBTH) heeft de afgelopen jaren stelselmatig gepleit voor een actieve, gemeentelijke overheid. Die bijdraagt aan de versterking en verbreding van de Haagse economie. Mijn voorgangers, Henk Jagersma en Henk Kool, hebben dat ieder op eigen wijze namens de EBTH gedaan. Ik doe dat opnieuw en roep daarin nadrukkelijk op om dit echt samen te doen. Ik doe een oproep aan alle politieke partijen in Den Haag om de komende coalitieperiode een gezamenlijke urgentieverklaring af te geven voor de Haagse economie.

Het is zaak om de komende collegeperiode echt te investeren in verbetering van de brede welvaart van Hagenaars en Hagenezen. Dan gaat het onder meer om het bouwen van meer huizen bouwen, in een groene en leefbare omgeving, maar tegelijkertijd moeten we ervoor zorgen dat de mensen die in die huizen gaan wonen een baan vinden. Alle onderzoeken die gedaan zijn in het kader van brede welvaart, laten zien dat het hebben van een baan een fundamentele bijdrage levert aan allerlei andere aspecten van het leven. Het hebben van een baan draagt bij aan een betere (mentale) gezondheid, voorkomt schulden en levert een positieve bijdrage aan het terugdringen van criminaliteit, waarmee ook het gevoel van veiligheid en daarmee de leefbaarheid in een wijk weer omhoog gaat. Wijken worden aantrekkelijker om te wonen en daarmee is de cirkel rond. Maar, dat betekent dat er dus wel banen moeten zijn. En daarvoor moeten we de Haagse economie verbreden en versterken. Zeker nu de coronacrisis een zware klap heeft toegebracht aan de bezoekerseconomie moet er hard gewerkt worden om die sector er weer bovenop te helpen, onder meer door goed arbeidsmarktbeleid, zodat de beschikbare banen kunnen worden vervuld.

De inzet op de innovatieve kenniseconomie en de sterke clusters zorgt alleen voor meer welvaart en welzijn als de Haagse bedrijven (grootbedrijf en MKB), kennisinstellingen en de overheid aan elkaar worden gekoppeld. Intensivering van de inzet op deze clusters maakt ze sterker, zodat investeringen van buitenlandse bedrijven hier landen en export van Haagse producten en diensten vanuit deze clusters kan plaatsvinden. Dit levert vervolgens meer werk op voor toeleveranciers en zorgt daarmee voor meer werkgelegenheid in verschillende lagen van de arbeidsmarkt. De noodzakelijke energietransitie biedt wat dat betreft bijvoorbeeld enorme kansen voor Den Haag, haar inwoners en ondernemers.

De EBTH wil het niet laten bij enkel een oproep voor een urgentieverklaring voor de Haagse economie. We doen - in samenwerking met de Rabobank - ook een aanbod. In navolging van het nationale brede welvaarrapport volgt er voor iedere regio in het land een toegespitst rapport over de huidige situatie. Voor Den Haag is dit het rapport met de werktitel: *Den Haag naar de Top*. De EBTH zal met behulp van deze uitkomsten met adviezen en aandachtspunten komen over welke acties er nodig zijn om impact te maken in de stad. Het rapport verschijnt begin 2022 en daarbij stelt de EBTH zich volledig beschikbaar als gesprekspartner voor alle partijen in aanloop naar de besprekingen voor het nieuwe coalitieakkoord. Het is namelijk aan de politiek om conclusies te trekken en besluiten te nemen.

Op deze manier hopen we een constructieve bijdrage te kunnen leveren aan de uiteindelijke versterking en verbreding van de Haagse economie en verbetering van de brede welvaart van Hagenaars en Hagenezen. Het moment is nu, de inwoners en ondernemers van Den Haag hebben het nodig. Niemand kan dit alleen, we moeten het echt samen doen. Wij zijn dan ook bereid hier ons eigen steentje aan bij te dragen en kijken uit naar uw reactie. Vanzelfsprekend staan wij open voor een gesprek.

Met vriendelijke groet, namens de gehele Economic Board The Hague,

Harry Wientjens
Voorzitter Economic Board The Hague

ⁱ <https://fd.nl/economie-politiek/1406032/hoe-ambtenarenstad-den-haag-worstelt-met-zijn-industrie-en-groei>

ⁱⁱ Staat van de Haagse Economie 2020

ⁱⁱⁱ <https://www.rabobank.nl/kennis/s011143840-de-geografie-van-brede-welvaart>